

Sokołowski, Wojciech

"Laudatio Bononiae : atti del Convegno storico italo-pollaco svoltosi a Bologna dal 26 al 31 maggio 1988 in occasione del Nono Centenario dell' Alma Mater Studiorum a cura di Riccardo Casimiro Lewański", Varsavia 1990 : [recenzja]

Rozprawy z Dziejów Oświaty 35, 181-182

1992

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Laudatio Bononiae. Atti del Convegno storico italo-pollaco svoltosi a Bologna dal 26 al 31 maggio 1988 in occasione del Nono Centenario dell' Alma Mater Studiorum a cura di Riccardo Casimiro Lewański. Varsavia 1990, Università Degli Studi Di Bologna, in collaborazione con L'Istituto Italiano Di Cultura Di Varsavia, ss. 609, ilustr.

Obchody 900-lecia Uniwersytetu w Bolonii, którym towarzyszyły liczne uroczystości oraz zjazd historyków polskich i włoskich zaowocowały wydaniem obszernego tomu studiów o szerokiej tematyce historycznej. Dzięki współpracy Włoskiego Instytutu Kultury w Polsce tom ukazał się w starannej szacie graficznej i wzbogacony został licznymi materiałami archiwalnymi, ikonograficznymi i fotograficznymi. Zawiera także sprawozdanie z obchodów 900-lecia uniwersytetu: wizyty Papieża Jana Pawła II oraz nadania bolońskich doktoratów honoris causa wybitnemu reżyserowi polskiemu Andrzejowi Wajdzie, historykowi, profesorowi Bronisławowi Geremkowi oraz światowej sławy konstruktora, twórcy pojazdu księżycowego, uczonemu polonijnemu Mieczysławowi Bekkerowi.

„Sprawozdawczą” część „Laudatio Bononiae” uzupełniają krótkie opisy wystaw: bibliograficznej i archiwalnej, które towarzyszyły bolońskim obchodom. Uroczystości połączone ze zjazdem historyków były także okazją do sformułowania i podpisania Wielkiej Karty Uniwersytetów Europejskich. *Magna Charta* podpisana przez rektorów wielu europejskich Wszechnic w swym przesłaniu ideowym pragnie, aby uniwersytety wszystkich państw europejskich stanowiły podstawy integracji naukowej i kulturalnej kontynentu. Wymiana doświadczeń, programów nauczania, inicjatyw naukowych, informacji i dokumentacji służyć ma realizacji projektu międzynarodowej współpracy uniwersytetów, który nosi nazwę European Action Scheme for the Mobility of University Students, znanemu w skrócie jako ERASMUS. Projekt zakłada także wznowienie średniowiecznych i nowożytnych „wędrowek po wiedzę” — od jednej wszechnicy do drugiej, od jednego profesora do drugiego. Jedną z podstawowych zasad głoszą-

nych przez Kartę jest stwierdzenie, że uniwersytet jest głównym powiernikiem tradycji humanizmu. Nie uznaje żadnych granic geograficznych i politycznych. Winien być miejscem gdzie idee i kultury różnych państw i narodów wzajemnie się przenikają i uzupełniają.

Polsko-włoskie związki kulturalne i naukowe mają bardzo długą, sięgającą XII wieku tradycję. Bolonia była jednym z pierwszych miejsc na ziemi włoskiej, gdzie związki te i współpraca obu narodów się rozpoczęła. Pierwszym studentem z Królestwa Polskiego w najstarszej europejskiej wszechnicy był Wincenty Kadłubek. Wiek XV przywiódł tam Jana Lubrańskiego, Macieja Miechowitę, Andrzeja Krzyckiego, Piotra Tomickiego, Mikołaja Kopernika i Bernarda Wapowskiego. W XVI wieku, okresie najintensywniejszych kontaktów naukowych w murach uniwersytetu gościli Erazm Ciołek, Jan Łaski, Stanisław Hozjusz, Marcin Kromer, Jakub Górski i Krzysztof Warszewicki. Studiowali tam także Walenty Kuczborski, Wawrzyniec Goślicki, Reinhold Heidenstein, Stanisław Reszka, Stanisław Niegoszewski i Jan Dymitr Solikowski. W XVII w. spotykamy tam już więcej przedstawicieli wielkich domów magnackich i przyszłych polityków, ale nadal obecni będą ludzie nauki i literatury jak Krzysztof Najmanowicz, Szymon Starowolski czy Kazimierz Woysznarowicz. XVIII stulecie przyniosło ograniczenie żywych i masowych przed tym kontaktów Polaków z Alma Mater. Wielowiekowe i wielopłaszczyznowe związki Polski z Bolonią przedstawione zostały w 38 referatach wygłoszonych przez historyków polskich i włoskich. Mario Fanti przedstawił najnowsze badania dotyczące kultu św. Wojciecha w Bolonii. Jerzy Wyrozumski omówił dzieje kultu św. Floriana w Bolonii i w Polsce. Janusz Odrowąż-Pieniążek przed-

stawił z kolei sylwetkę dominikanina św. Jacka Odrowąża.

Wiele referatów koncentrowało się na tematyce związków naukowych polskich scholarów z uniwersytetem. Problematyce tej poświęcono aż 17, często obszernych i źródłowych studiów. Nie sposób omówić tu wszystkich cennych i nowatorskich wyników badań. Nie ulega wątpliwości, że wszystkie one stanowią znaczący wkład w badaniach nad polsko-włoskimi stosunkami naukowymi od średniowiecza po koniec XVIII wieku. Kilka referatów poświęconych zostało wątkom biograficznym – podróżników, artystów, uczonych, których działalność związana była z Bolonią i z uniwersytetem. Do takich należał szkic Józefa Andrzeja Gierowskiego o podróżach do Bolonii dwóch ksiąząt polskich z dynastii Wettinów oraz referat Bronisława Bilińskiego o dziennikach podróży Michała Mniszcha i zawartej w nich relacji poświęconej uniwersytetowi. Mariusz Karpowicz zaprezentował sylwetkę bolońskiego rzeźbiarza Clemente Molli, którego dziełem jest posąg króla Zygmunta III Wazy. Antoni Podraza zajął się bolońskim uczonym Pietro de'Crescenzi i wpływem jego twórczości o tematyce agrarnej na rozwój polskiej specjalistycznej literatury. Osobie i działalności Mikołaja Kopernika poświęcili swe referaty Giorgio Tabarroni i Franco Bergonzoni.

Pozostałe studia i szkice na które złożyły się wygłoszone referaty poruszają tematy literackie oraz problematykę archiwalną, bibliotekoznawczą i kodykologiczną. Dominującą tematykę zjazdu i tomu studiów pozostały jednak polsko-włoskie kontakty naukowe i studia Polaków w Uniwersytecie Bolońskim. Cennym uzupełnieniem tomu i znakomitą ilustracją wielowiekowych związków Polski i Polaków z Uniwersytetem Bolońskim są aneksy źródłowe przygotowane przez prof. Ryszarda Lewańskiego auto-

ra kilku referatów wygłoszonych na zjeździe. R. Lewański w oparciu o archiwalia, źródła drukowane i bardzo bogatą literaturę przedmiotu zestawiał rektorów – Polaków, którzy wybierani byli do tej funkcji i godności spośród członków Nacji Polskiej w Bolonii w latach 1289-1574. Nauczycieli Polaków, którzy wykładali w Uniwersytecie w latach 1230-1788, oraz kilkudziesięciu konsyliarzy. Kolejno zestawieni zostali konsyliarze Nacji Polskiej (Uniwersytetu Prawników), Nacji Sarmackiej (Uniwersytetu Artystów) oraz Nacji Pruskiej i Inflanckiej. Najbardziej imponującym przedsięwzięciem podjętym przez twórcę aneksów źródłowych jest „Metryka” studentów polskich w Bolonii zarówno Prawników jak i Artystów i Medyków. Zestawienie to objęło wszystkich studentów z Królestwa Polskiego a następnie Rzeczypospolitej, którzy należeli do Nacji Polskiej, Sarmackiej, Pruskiej i Inflanckiej i immatrykulowali się w albumach uniwersyteckich od XII do schyłku XVIII wieku. W przypadku każdej rejestrowanej osoby podane zostały wyczerpujące dane osobiste: imię i nazwisko, imię ojca i nazwisko i imię matki, herb, miejsce i datę urodzenia i śmierci, studia przed i po pobycie w Bolonii, datę wystawienia dyplomu, sprawowane godności studenckie. Wreszcie przebieg kariery w Polsce i bibliografię publikacji. „Metrykę” zamyka indeks scholarów. Nie trzeba chyba dodawać, że „Metryka” jak i pozostałe aneksy stanowią jedno z najcenniejszych źródeł do dziejów życia umysłowego Polski od średniowiecza po oświecenie. Prezentowany tom studiów jest nie tylko książką o dużej wartości naukowej, jest także niezaprzeczalnym dowodem trwałości polsko-włoskich kontaktów naukowych i powinowactw kulturowych.

Wojciech Sokółowski

Dorota Żołądź, *Idealy edukacyjne doby staropolskiej.*

Stanowe modele i potrzeby szesnastego i siedemnastego wieku, Warszawa – Poznań 1990, ss. 261.

Książka D. Żołądź jest pracą podejmującą temat edukacji w wiekach XVI-XVIII. Prace dotychczasowe (J. Freylichówna, *Idealy wychowawcze szlachty polskiej w XVI i początku XVII wieku*, Warszawa 1938; Ł. Kurdyba-

cha, *Staropolski ideal wychowawczy*, Lwów 1938, ponownie wydane [w:] tegoż: *Pisma wybrane*, t. I, Warszawa 1976, s. 27-164) przedstawiają edukację jako wychowanie, ta zaś reprezentuje nieco inne spojrzenie, ukazuje bo-